

Рішення
разової спеціалізованої вченої ради ДФ 72.292.2025
про присудження ступеня доктора філософії

Здобувачка ступеня доктора філософії Кириченко Ольга Вячеславівна, 1985 року народження, громадянка України, освіта вища: закінчила у 2007 році Одеський державний екологічний університет за спеціальністю «Екологія та охорона навколишнього середовища». У 2021 році вступила в аспірантуру Одеського національного університету імені І.І. Мечникова, де успішно виконала акредитовану освітньо-наукову програму 292 «Міжнародні економічні відносини» підготовки здобувачів третього освітньо-наукового рівня вищої освіти.

Разова спеціалізована вчена рада, утворена наказом Одеського національного університету І. І. Мечникова від «23» квітня 2025 року № 838-18 у складі:

Голови разової спеціалізованої вченої ради – Ірини ЛОМАЧИНСЬКОЇ, доктора економічних наук, професора, проректора з науково-педагогічної роботи, професора кафедри економіки та підприємництва Одеського національного університету імені І. І. Мечникова;

Рецензентів –

Олесі АНДРУЩЕНКО, кандидата економічних наук, доцента, доцента кафедри економіки та підприємництва Одеського національного університету імені І.І. Мечникова;

Сергія АРЕСТОВА, кандидата економічних наук, доцента, доцента кафедри економіки та підприємництва Одеського національного університету імені І. І. Мечникова;

Офіційних опонентів –

Ігоря ЖУРБИ, доктора економічних наук, професора, завідувача кафедри туризму та готельно-ресторанної справи Хмельницького національного університету;

Юрія МИРОНОВА, кандидата економічних наук, доцента, докторанта кафедри туризму та готельно-ресторанної справи Львівського торговельно-економічного університету,

на засіданні «01» липня 2025 року прийняла рішення про присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 29 - міжнародні відносини Кириченко Ользі Вячеславівні на підставі публічного захисту дисертації «Вплив міжнародного туризму на соціально-економічний розвиток країн ЄС» за спеціальністю 292- міжнародні економічні відносини.

Дисертацію виконано в Одеському національному університеті імені І.І. Мечникова, м. Одеса.

Науковий керівник – Сергій ЯКУБОВСЬКИЙ, доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри світового господарства і міжнародних економічних відносин Одеського національного університету імені І.І. Мечникова.

Дисертацію подано у вигляді спеціально підготовленого рукопису, виконаного державною мовою. У науковій праці викладено авторські результати дослідження, що стосуються впливу міжнародного туризму на соціально-економічні процеси в країнах Європейського Союзу та в Україні. Робота є самостійним науковим дослідженням, що містить авторські висновки, аналітичні узагальнення та практичні рекомендації. Достовірність отриманих результатів підтверджується належним методологічним підходом і використанням сучасних статистичних джерел та аналітичних інструментів. Дисертаційна робота відповідає вимогам Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44 (зі змінами).

Здобувачка має 20 наукових публікацій за темою дисертації, з них 8 відповідають вимогам пунктів 8, 9 «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії». Загалом 8 статей представлено у наукових фахових виданнях України категорії «Б» та 12 публікацій апробаційного характеру (одна з яких індексується у базі Scopus):

Статті у наукових фахових виданнях України

1. Кириченко, О. В. (2022). Характерні особливості розвитку міжнародного туризму. *Економіка та суспільство*, (40). <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-40-56>
2. Кириченко, О. В. (2022). Вплив кризових явищ на розвиток міжнародного туризму в країнах ЄС. *Економіка та суспільство*, (42). <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-42-39>
3. Кириченко, О. В. (2024). Порівняльний аналіз міжнародного туризму в країнах Європи: досвід різних регіонів та країн. *Економіка та суспільство*, (59). <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-59-56>
4. Kyrychenko, O. (2024). Recovery of tourism in Ukraine in the post-war period: Croatia and Israel experience. *Kyiv Economic Scientific Journal*, (6), 59-65. <https://doi.org/10.32782/2786-765X/2024-6-8>
5. Kyrychenko, O., Yakubovskiy, S. (2024). The state and prospects of the development of the tourism industry in Ukraine in the conditions of global challenges. *Economy and Society*, (67). <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-67-55>
6. Kyrychenko, O. (2024). Analysis of the impact of Covid-19 and the Russian-Ukrainian war on the development of international tourism in Germany. *Digital Economy and Economic Security*, 5 (14), 196-201. <https://doi.org/10.32782/dees.14-31>

7. Kyrychenko, O.V., Yakubovskiy, S.O. (2024). Dynamics of International Tourism in Leading Tourist Countries of the EU: Impact of the Covid-19 Pandemic and the Russian-Ukrainian War. *Actual Problems of International Relations*, Vol. 1 №161, P. 136-144. DOI: <https://doi.org/10.17721/apmv.2024.161.1.136-144>

8. Kyrychenko, O.V., Yakubovskiy, S.O. (2024). The Role of Digitalization in the Development of the Global Tourism Industry. *Odesa National University Herald. Economy*, 29, 4 (102), P. 94-98. DOI: <https://doi.org/10.32782/2304-0920/4-102-15>

Праці які засвідчують апробацію матеріалів дисертації:

9. Кириченко, О. В. (2022). Роль міжнародного туризму в розвитку економіки ЄС. *Соціально-економічний та політичний розвиток країн у сучасних умовах: збірник наукових праць міжнародної науково-практичної конференції*. Одеса: Одеський національний університет імені І. І. Мечникова, с. 62-65

10. Kyrychenko, O., Yakubovskiy, S., Kyrychenko, M., Paches, H. (2022). *The Role of Infocommunication Technologies in International Tourism Industry Development*. 2022 IEEE 9th International Conference on Problems of Infocommunications, Science and Technology (PIC S&T). pp. 236-240 DOI:10.1109/PICST57299.2022.10238590 (Проіндексовано у базі Scopus).

11. Кириченко, О. В. (2022). Вплив міжнародного туризму на сталий розвиток країн ЄС. *III Міжнародна науково-практична інтернет-конференція Механізми забезпечення сталого розвитку економіки: проблеми, перспективи, міжнародний досвід: Матеріали III Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції*. Харків, С. 412-414.

12. Kyrychenko, O. (2023). Prospects for the development of international tourism in Ukraine in modern conditions. *Сучасний світ та економічна дипломатія: виклики, рішення та відновлення України: збірник міжнародної науково-практичної конференції*. Київ, С. 87-91.

13. Kyrychenko, O. (2023). The impact of international tourism on the socio-economic development of the EU countries in the context of the Russian-Ukrainian war. *Соціально-економічний та політичний розвиток країн в умовах глобальної нестабільності: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції*. Одеса: Одеський національний університет імені І. І. Мечникова, С. 13-14.

14. Кириченко, О. В. (2023). Інвестиції у міжнародний туризм України як засіб підтримки економічного зростання: досвід країн Європи. *Зовнішні та внутрішні аспекти фінансової безпеки України: виклики та перспективи: збірник наукових праць всеукраїнської науково-практичної конференції*. Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Навчально-науковий інститут міжнародних відносин, с. 121-123.

15. Кириченко, О. В. (2023). Роль інформаційних технологій у впровадженні інтегрованих систем управління в міжнародному туризмі: кризи та перспективи розвитку. *Управління якістю в освіті та промисловості: досвід, проблеми та перспективи: тези доповідей VI*

Міжнародної науково-практичної конференції. Відп. за випуск М. М. Микийчук. Львів, С. 412-414.

16. Кириченко, О. В. (2023). Вплив міграції на розвиток міжнародного туризму в країнах ЄС. *Вимушена міграція у XXI столітті: виклики, цінності, рефлексії*. Міжнародний науковий симпозіум: збірник тез доповідей. Аугсбург, Німеччина, С. 261-264.

17. Кириченко, О. В. (2024). Стратегії відновлення міжнародного туризму в Україні: використання світового досвіду у воєнний період. *Психологічні виміри культури, економіки, управління*. Випуск 26, с. 57-64.

18. Кириченко, О. В. (2024). Вплив міжнародного туризму на економіку країн ЄС в умовах глобальної нестабільності. *Соціально-економічний та політичний розвиток країн в умовах глобальної нестабільності*: збірник наукових праць міжнародної науково-практичної конференції. Одеса: Одес. нац. ун-т ім. І. І. Мечникова, С. 27-28.

19. Кириченко, О., Якубовський, С. (2024). «Еколого-економічні наслідки війни для міжнародного туризму: шляхи подолання». *Еколого-економічні проблеми у міжнародній торгівлі*: Збірник матеріалів VII міжнародної наукової конференції. Львів, Україна, 18-19.06.2024. за ред. д-ра екон. наук, проф. Ігоря Грабинського. Львів: ЛНУ ім. І. Франка, С. 52-56.

20. Кириченко, О. В. (2024). Вплив цифрових технологій на розвиток міжнародного туризму в Україні: можливості та виклики інноваційної трансформації економіки. *Перспективи розвитку управлінських систем у соціальній та економічній сферах України: теорія і практика*: зб. матеріалів VIII Всеукр. наук.-практ. інт.-конф. Київ: Київський столичний університет імені Бориса Грінченка. С. 743-751.

У дискусії взяли участь голова, рецензенти та офіційні опоненти та висловили зауваження:

Андрущенко Олеся Сергіївна кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри економіки та підприємництва, Одеського національного університету імені І.І. Мечникова. Виступ позитивний. Висловлені зауваження:

1. Перспективним напрямом є аналіз впливу цифровізації на конкурентоспроможність туристичних напрямів. В умовах зростання ролі онлайн-сервісів, мобільних додатків, платформ бронювання та віртуального маркетингу, важливо оцінити, як рівень цифрової трансформації впливає на привабливість туристичних DESTINACIЙ та обсяги туристичних потоків. Вивчення цього аспекту дозволило б розширити уявлення про сучасні драйвери розвитку туризму, що особливо актуально у постпандемічний період.

2. Крім того, враховуючи актуальність екологічної проблематики в умовах глобального потепління та зростання антропогенного навантаження, доцільним є розгляд екологічної складової функціонування туристичної галузі. Зокрема, увагу варто приділити питанням впливу туризму на стан довкілля, навантаження на природні ресурси та рівень забруднення, тощо. Такий аналітичний ракурс сприятиме формуванню комплексного підходу до

оцінювання ефективності туристичного розвитку, що поєднує економічну доцільність із необхідністю збереження природного середовища.

Арестов Сергій Вікторович, кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри економіки та підприємництва Одеського національного університету імені І. І. Мечникова. Виступ позитивний. Висловлені зауваження:

1. Хоча дисертаційна робота Кириченко О.В. досягла значних результатів, все ж варто врахувати деякі дискусійні питання та надати рекомендації для майбутніх досліджень. Одним з таких питань є обмеженість дослідження кількома країнами Європейського Союзу. Більш широкий вибір країн дозволив би здійснити більш повне оцінювання стану туристичної галузі в регіоні, хоча такі обмеження можна пояснити критеріями відбору країн для аналізу та орієнтацією на конкретні аспекти дослідження.

2. Крім того, доцільним виглядає доповнення дослідження регіональним аналізом розвитку міжнародного туризму в Україні. Такий підхід дозволив би здійснити просторову диференціацію туристичної активності, виокремити найбільш розвинені регіони з точки зору туристичної привабливості, інфраструктурного забезпечення та обсягів туристичних потоків, а також визначити їхні порівняльні та конкурентні переваги. Таким чином, регіональний вимір аналізу значно розширив би прикладний аспект дослідження, підвищив би його аналітичну глибину та сприяв би формуванню науково обґрунтованих засад для розроблення ефективної регіональної туристичної політики в Україні.

Журба Ігор Євгенович, доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри туризму та готельно-ресторанної справи Хмельницького національного університету. Виступ позитивний. Висловлені зауваження:

1. У розділі 1 Кириченко О. В. детально розглянула теоретичні аспекти міжнародного туризму та його взаємодії з економічним зростанням. Водночас, розгляд варіацій підходів до визначення міжнародного туризму та туристичної індустрії міг би бути доповнений порівнянням з іншими науковими школами, щоб поглибити розуміння важливості цих визначень у контексті сучасних викликів туристичного сектора.

2. У 2 розділі дисертаційної роботи авторка детально дослідила процес цифровізації туристичної індустрії в країнах ЄС, зокрема акцентуючи увагу на використанні цифрових технологій для підвищення ефективності туристичних послуг, а також проаналізувала ключові нормативно-правові документи ЄС, зокрема директиви, що регулюють цифрову трансформацію в галузі туризму. Разом з тим, для подальшого поглиблення дослідження варто було б розглянути ступінь впровадження цифрових рішень на рівні окремих туристичних підприємств або регіонів у межах країн ЄС, що дозволило б виявити внутрішні відмінності, бар'єри та успішні практики цифровізації в туристичному секторі.

3. У 2 розділі дисертаційної роботи дисертантка детально проаналізувала вплив міжнародного туризму на економічний розвиток країн ЄС, що дало змогу визначити основні тенденції та відмінності між країнами.

Проте соціальна складова впливу туризму – зокрема, його роль у формуванні якості життя населення, зайнятості, регіонального розвитку та соціальної інтеграції – була висвітлена менш ґрунтовно. Врахування цих аспектів дозволило б отримати більш повну картину соціально-економічного значення міжнародного туризму для країн ЄС.

4. Використання методу VAR у 2 та 3 розділі для аналізу динамічних взаємозв'язків між факторами міжнародного туризму та ВВП на душу населення є важливим інструментом для вивчення таких взаємодій. Однак для більш глибокого розуміння методології варто було б розширити теоретичні основи використаних моделей, зазначивши переваги та обмеження цього підходу. Для підвищення точності та ефективності аналізу доцільно було б застосувати панельний VAR, що дозволяє враховувати як тимчасові (динамічні), так і перехресні (міжкраїнові) ефекти, що робить модель більш гнучкою і здатною відображати складніші взаємозв'язки між змінними в різних країнах протягом часу. Використання панельного VAR збільшило б статистичну потужність аналізу, дозволяючи врахувати гетерогенні ефекти між країнами та краще контролювати відмінності в рівнях економічного розвитку та туристичної інфраструктури. Це також дало б змогу більш точно оцінити взаємодії змінних у різні моменти часу, що є важливим для дослідження динаміки міжнародного туризму та його впливу на економічне зростання. Водночас, доцільно навести глибший аналіз застосування подібних методів в інших дослідженнях, що дозволить краще зрозуміти їх переваги та обмеження в контексті міжнародного туризму та економічного розвитку.

Миронов Юрій Богданович, кандидат економічних наук, доцент, докторант, кафедри туризму та готельно-ресторанної справи Львівського торговельно-економічного університету. Виступ позитивний. Висловлені зауваження:

1. Теоретичні аспекти впливу міжнародного туризму на соціально-економічний розвиток країн ЄС у дисертації розкрито на загальному рівні. Водночас, з огляду на актуальність цієї теми, доцільним виглядало б поглиблення аналізу наукових підходів до оцінки цього впливу, зокрема через розширення огляду літератури та врахування міждисциплінарних підходів. Це дозволило б зміцнити теоретичну основу дослідження й надати ширший контекст для інтерпретації емпіричних результатів.

2. Дисертанткою на високому рівні розкрито та проаналізовано чотири основні групи факторів міжнародного туризму, що впливають на соціально-економічний розвиток країн Європейського Союзу: кількість міжнародних туристів, витрати туристів, середня тривалість їх перебування та кількість місць для ночівлі. Однак результати роботи могли б бути ще більш детальними та мати більшу практичну цінність, якщо до цих груп факторів було б додано показники, що стосуються інвестиційної складової розвитку туристичної інфраструктури, яка була розглянута в розділі 3.

3. У підрозділі 2.2 було проведено кластерний аналіз методом ієрархічної кластеризації, що дозволяє автоматично визначити кількість кластерів на основі результатів дендрограми. Однак для глибшого розуміння

отриманих результатів слід було б детальніше описати, як саме інтерпретувалася дендрограма, а також конкретизувати, у чому полягають характерні риси кожного кластеру, їхні сильні та слабкі сторони.

4. У роботі варто було приділити більше уваги оцінці потенціалу розвитку туризму в Україні, особливо в контексті поточної євроінтеграції та післявоєнної відбудови країни. Це питання є надзвичайно актуальним та багатограним, оскільки розвиток туристичної сфери в таких умовах пов'язаний із значними викликами та можливостями. Зокрема, важливо глибше дослідити роль інвестицій у туристичну інфраструктуру – як державних, так і приватних – оскільки саме модернізація транспортної, готельної та сервісної бази є ключовим чинником для підвищення конкурентоспроможності туристичних дестинацій.

Ірина Анатоліївна Ломачинська, доктор економічних наук, професор, проректор з науково-педагогічної роботи, професор кафедри економіки та підприємництва Одеського національного університету імені І.І. Мечникова. Виступ позитивний. Без зауважень.

Здобувачка надала обґрунтовані відповіді на висловлені зауваження опонентів та рецензентів, а також на інші питання та показала високий науковий рівень в ході дискусії. Зазначені зауваження не впливають на основні наукові висновки та загальне позитивне враження від дисертаційної роботи.

Результати відкритого голосування:

Подано голосів – п'ять.

«За» – 5 (п'ять),

«Проти» – немає,

«Утримались» – немає.

На підставі результатів відкритого голосування разова спеціалізована вчена рада Одеського національного університету імені І.І. Мечникова ДФ 72.292.2025 присуджує Кириченко Ользі Вячеславівні ступінь доктора філософії з галузі знань 29 «Міжнародні відносини» за спеціальністю 292 «Міжнародні економічні відносини».

Відеозапис трансляції захисту дисертації додається.

Голова разової
спеціалізованої вченої ради

Ірина
ЛОМАЧИНСЬКА